

PARTER**Klagande**
Tiptapp AB

Ombud: Jur. kand. Fredrik Bergman och jur. kand. Rikard Samuelsson
Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

Motpart
Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun
Box 8136
104 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 23 oktober 2019 i ärende nr 505-47922-2018, se bilaga 1

SAKEN

Förbud att förmedla transport av hushållsavfall i Stockholms kommun

DOMSLUT

1. Med ändring av det överklagade beslutet upphäver mark- och miljödomstolen Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommuns beslut den 25 september 2018, § 23, om förbud för Tiptapp AB att förmedla transport av hushållsfall.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår Tiptapp AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnad.
-

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beslutade den 25 september 2018 att förbjuda Tiptapp AB (Tiptapp eller bolaget) att förmedla transport av hushållsavfall inom kommunen till någon annan än de entreprenörer som kommunen anlitar eller har gett koncession för transport av avfall. Tiptapp överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län, som avslog överklagandet i beslut den 23 oktober 2019. Bolaget har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Tiptapp har yrkat i första hand att nämndens beslut om förbud ska upphävas och i andra hand att det ska inskränkas till att avse enbart yrkesmässiga transporter av avfall. Bolaget har också framställt ett yrkande om ersättning för rättegångskostnad.

Till stöd för överklagandet har anförts i huvudsak följande.

Tiptapp har utvecklat en annonsplattform som gör det möjligt för privatpersoner att komma i kontakt med varandra i syfte att på olika sätt få saker transporterade. Genom annonsplattformen kan privatpersoner bl.a. erbjuda andra privatpersoner att mot betalning hämta upp uttjänta föremål för att få dem transporterade till en återvinningscentral.

Av 15 kap. 20 § första stycket och 24 § första stycket miljöbalken följer att varje kommun ansvarar för att hushållsavfall inom kommunen återvinns eller bortskaffas samt att den hantering som kommunen ska ansvara för enligt dessa bestämmelser får utföras endast av kommunen eller den som kommunen anlitar. Bestämmelserna ger uttryck för det kommunala s.k. renhållningsmonopolet, som innebär att kommunen i olika avseenden har getts ensamrätt att hantera avfall. Det kommunala renhållningsmonopolet har utformats som en ramlag. På vilket sätt kommunen ska utföra sitt ansvar för återvinning och bortskaffande av hushållsavfall måste därför preciseras i en s.k. renhållningsordning (15 kap. 41 § miljöbalken). Det är i den

lokala renhållningsordningen som omfattningen av det kommunala renhållningsmonopolet preciseras. Stockholms kommun har i sin renhållningsordning (KFs 2018:4) föreskrivit bl.a. att insamling och transport av avfall endast får utföras av den eller de entreprenörer som kommunen anlitar för ändamålet, om inte annat anges i renhållningsordningen (3 § tredje stycket). Undantag gäller för enskilda hushåll som får transportera och lämna sorterat grovavfall vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren (36 § renhållningsordningen).

Bestämmelserna i 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken innebär inte i sig att det är otillåtet för privatpersoner att hjälpa varandra med transport av grovavfall till en återvinningscentral. Inte heller kan bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen tolkas på så sätt att det är otillåtet för privatpersoner att hjälpa varandra med sådana transporter. Om domstolen bedömer att privatpersoner får hjälpa varandra med sådana transporter, finns det inte någon grund för kommunen att förbjuda Tiptapps förmedling av dem. Om domstolen bedömer att bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen inte kan tolkas på något annat sätt än att det är otillåtet för privatpersoner att hjälpa varandra med transport av grovavfall ska bestämmelsen inte tillämpas. Detta då bestämmelsen överskrider kommunens bemyndigande att meddela föreskrifter, dels eftersom den inte är miljömässigt motiverad, dels för att den inte beaktar enskildas möjligheter att själva ta hand om sitt avfall. Eftersom transporter av avfall som privatpersoner utför till en återvinningscentral ska anses vara tillåtna brister kommunens beslut, som omfattar alla typer av avfallstransporter, i proportionalitet.

Kommunen har gjort gällande att undantaget i 36 § renhållningsordningen ska tolkas på så sätt att det endast är tillämpligt på privatpersoners transport av eget avfall och att transporter som utförs av tredje man är tillåtna endast om den som äger avfallet själv åker med till återvinningscentralen. Till stöd för att föreskriften ska ha den angivna innebörden anförde kommunen hos länsstyrelsen att dess bemyndigande att meddela föreskrifter, enligt bestämmelserna i 15 kap. 24 §

miljöbalken, är inskränkt till sådana föreskrifter som avser ett ”personligt omhändertagande av avfall”.

Tiptapp vidhåller att bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen inte kan tolkas på det sättet att den gör det otillåtet för enskilda att hjälpa varandra med transporten av avfall till en återvinningscentral. En sådan tolkning får inte något stöd av bestämmelsens ordalydelse, den är inte miljömessigt motiverad och leder till märkliga resultat. Enligt Tiptapp framstår det rent allmänt som orimligt att bestämmelsen skulle ges den innebörden att en hushållsmedlem från det egna hushållet måste delta vid transporten när det i grunden är fråga om transporter som kommunen har bedömt kunna skötas av privatpersoner. Tiptapp vidhåller även vad bolaget anförde hos länsstyrelsen i fråga om att bestämmelsen i 15 kap. 24 § andra stycket miljöbalken inte kan anses begränsa den kommunala föreskriftsrätten eller utgöra hinder mot att enskilda hjälper varandra med transporten av avfall. Tiptapps uppfattning att föreskriftsrätten inte är begränsad stöds av de yttranden som hos länsstyrelsen gavs in av Nacka och Rättviks kommuner samt den kommunala samarbetsorganisationen Tillväxt och tillsyn.

Av 15 kap. 41 § miljöbalken följer att det för varje kommun ska finnas en renhållningsordning med en avfallsplan och de föreskrifter som har meddelats med stöd av regeringens bemyndiganden. Med regeringens bemyndiganden avses främst bestämmelsen i 15 kap. 39 § miljöbalken, av vilken det bl.a. framgår att den kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avfall ska hanteras. Av samma bestämmelse framgår att kommunens bemyndigande begränsar sig till sådana föreskrifter som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Kommunens bemyndigande begränsas även av bestämmelsen i 15 kap. 23 § miljöbalken. Av den bestämmelsen följer att kommunen, då den beslutar hur den ska ta sitt ansvar för avfallshanteringen, ska ta hänsyn till fastighetsägarnas förmåga att själva hantera avfall på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och de behov som finns för olika slag av bebyggelse.

Tiptapp vidhåller vad bolaget anförde hos länsstyrelsen i fråga om att en föreskrift som innebär en hushållsmedlem från det egna hushållet måste delta i transporten av avfallet för att den ska vara tillåten står i strid med bestämmelsen i 15 kap. 23 § miljöbalken. Bolaget vidhåller också att en sådan föreskrift inte är motiverad med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Om domstolen skulle anse att bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen inte kan tolkas på något annat sätt än att en hushållsmedlem från det egna hushållet måste delta i transporten av avfallet för att den ska vara tillåten gör Tiptapp gällande att kommunen har gått utöver sitt bemyndigande och att bestämmelsen därför inte ska tillämpas.

När det gäller frågan om kommunens beslut har varit proportionerligt anför bolaget samma skäl till stöd för sitt överklagande i domstolen som bolaget anförde hos länsstyrelsen.

Nämnden har bestritt överklagandet och anført i huvudsak följande.

Nämnden vidhåller vad som har anförts i förbudsbeslutet och vad som framgår av inlagorna i ärendet hos länsstyrelsen. Nämnden delar härutöver länsstyrelsens bedömning att redan Tiptapps egen hantering strider mot det kommunala avfallsmonopolet i 15 kap. 20 § miljöbalken. Även detta utgör således skäl för förbud.

Tiptapps tjänst fungerar så att den som vill bli av med något lägger upp en annons i appen och anger hur mycket denne är beredd att betala för hämtningen. Enskilda som är intresserade av att genomföra hämtningen i utbyte mot ersättningen hör av sig till annonsören. För att säkerställa att föremålet når en återvinningscentral måste den som lämnar av avfallet ta en bild på platsen för återvinningen. Tiptapp tar ut ett arvode om tio procent av det avtalade beloppet för transporten för nyttjandet av appen. Tiptapps verksamhet startade 2015 och antalet användare av appen har ökat snabbt. Av tidigare överklagande framgår att appen under hösten 2018 hade ca 150 000 användare och enligt Tiptapps reklamannonser i bl.a. tunnelbanan i maj 2019 uppgick antalet användare då till ca 200 000.

15 kap. 20 § miljöbalken reglerar i andra stycket det s.k. bortforslingsmonopolet. Andra stycket kan inte läsas och förstås självständigt, utan hänger samman med regleringen av kommunens ensamrätt i första stycket. Nämnden delar således länsstyrelsens bedömning att Tiptapps hantering, som innefattar förmedling av transporter, strider mot kommunens ensamrätt. Det framgår av bl.a. förarbetena till 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken att även bortforsling av avfallet omfattas av det kommunala renhållningsmonopolet.

Var och en som innehar avfall har en skyldighet att hantera avfallet på ett miljömässigt godtagbart sätt. Lagstiftningen är emellertid utformad på ett sådant sätt att möjligheten att själv ombesörja transport och omhändertagande av avfall är personligt. Det kan allmänt antas att den som själv har gett upphov till avfallet, och sannolikt även personer som är privat bekanta med denne, känner ett större personligt ansvar för avfallets hantering än en främmande person som tar emot avfallet mot betalning. Detta får tyvärr också stöd i de incidenter med dumpning av avfall och nedskräpning som har framkommit såväl till tillsynsmyndigheten som i media (se nedan). Appen bygger inte heller på att enskilda som redan känner varandra hjälps åt med transporter (även om detta i sig inte är tillåtet enligt gällande regler), utan på att koppla samma vilka privatpersoner som helst på en fri marknad. Av miljömässiga skäl finns det behov av att reglera hanteringen så att det finns rimliga förutsättningar att utöva tillsyn. Med den nuvarande lagstiftningen finns det således en logik i att möjligheten att ombesörja transporten av avfallet anförtros specifikt det hushåll som har gett upphov till avfallet. Inlagorna från andra kommuner och branschorganisationen saknar helt rättslig analys och utgör endast de aktuella aktörernas enskilda uppfattning i frågan.

Det har inkommit klagomål till nämnden om nedskräpning på grund av dumpat avfall som kunnat härledas till transportör från Tiptapp. Klagomålet har kommunicerats med Tiptapp. Enligt uppgift har renhållningshuvudmannen under hösten mottagit fråga från en person som uppger sig ha hämtat avfall via Tiptapp om det går att beställa container för att göra sig kvitt avfallet från hämtning. Renhållningshuvudmannen har vidare uppgett att det förekommer att konflikt

uppstår på återvinningscentralerna mellan ”Tiptappare” (personer som återkommande lämnar avfall och själva uppger att de hämtat via Tiptapp) och personalen. Detta gäller inte minst i fråga om eventuell betalning, då personalen uppfattar att det inte är fråga om privat avfallslämnare utan yrkesmässig och därmed avgiftsbelagd avfallstransport. Nämnden har också noterat från media att det även i närbelägna kommuner uppkommit problem med dumpning av avfall och nedskräpning som kunnat härledas till Tiptapps förmedling av avfallstransporter.

DOMSKÄL

Handläggning

Domstolen har hållit sammanträde den 5 maj 2020, varvid parterna har beretts tillfälle att sammanfatta och ytterligare utveckla sin respektive talan. Fritt partsförhör har hållits med Tiptapps VD Tim Bjelkстам. Han har bl.a. berättat om den aktuella verksamheten och även visat hur appen fungerar i praktiken.

Om nämndens beslut och domstolens prövning

Till grund för nämndens förbudsbeslut har legat ett tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2018. Under rubriken ”Tillämpliga bestämmelser” i utlåtandet har hänvisats till 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken samt 3 och 12 §§ i Föreskrifterna för avfallshantering för Stockholms kommun (KFs 2018:4)¹. Därutöver har hänvisats till bestämmelser i 26 kap. miljöbalken som handlar om olika tillsynsåtgärder. Under rubriken ”Förbud mot förmedling av hushållsavfall etc.” har anförts att förmedling av hushållsavfall till transportörer som inte är anlitade av kommunen eller innehar tjänstekoncession strider mot bestämmelserna i 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken om kommunens ensamrätt att hantera hushållsavfall. Det har också nämnts att transport av hushållsavfall genom transportörer som inte är anlitade av kommunen inte är förenligt med bestämmelserna i miljöbalken och dess följdlagstiftning. Under rubriken ”Sammanfattning” har anförts att förmedling av

¹ I beslutet har hänvisats till då gällande föreskrifter, KFs 2018:4. Dessa har nu ersatts med nya föreskrifter, KFs 2019:27. I alla relevanta delar är föreskrifterna likalydande men numreringen är delvis justerad. I domen används numreringen i de vid tiden för förbudsbeslutet gällande föreskrifterna.

hushållsavfallet till annan än kommunens renhållare och dennes entreprenörer strider mot bestämmelserna i 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken samt 3 och 12 §§ KFs 2018:4 och inte är tillåten.

Domstolen uppfattar att de bestämmelser som nämndens förbud är direkt grundat på är de som nämnts under rubriken ”Tillämpliga bestämmelser”, dvs. 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken samt 3 och 12 §§ KFs 2018:4. Såsom förbudet är formulerat i beslutsmeningen avser det *förmedling av transport av hushållsavfall*. Den verksamhet som nämnden uttryckligen förbjudit genom beslutet är alltså inte förmedling av avfall och inte heller transport av avfall, utan förmedling av avfallstransporter. Domstolens prövning av förbudsbeslutets laglighet görs med dessa utgångspunkter.

Utöver ovanstående har i tjänsteutlåtandet bl.a. nämnts att förmedlingen av hushållsavfall innebär att Tiptapp är mäklare av avfall enligt 6 § avfallsförordningen (2011:927) samt att det för yrkesmässig transport av avfall krävs tillstånd enligt 36 § samma förordning. Även om förbudet inte är direkt grundat på dessa bestämmelser får de anses vara av viss relevans vid prövningen.

Om aktuella lagbestämmelser

Enligt 15 kap. 20 § första stycket miljöbalken ansvarar varje kommun för att hushållsavfall inom kommunen *återvinns* eller *bortskaffas*. Kommunen ska enligt andra stycket i samma bestämmelse *transportera* bort avfallet från den fastighet där det finns om 1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen, eller 2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

Bestämmelsen om kommunens ansvar kan jämföras med bestämmelsen i 15 kap. 5 § miljöbalken, i vilken *hantering* av avfall definieras. Enligt sistnämnda bestämmelse avses med att hantera avfall att 1. samla in, transportera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfall, eller 2. vidta åtgärder som

inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att avfall samlas in, transporteras, återvinns, bortskaffas eller byter ägare eller innehavare.

Kommunens ansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken avser alltså inte all avfallshantering utan är begränsat till fysisk befattning i form av återvinning och bortskaffande samt i viss mån transport. Insamling, transporter som inte behövs för att tillgodose miljö- och hälsoskyddsintressen och som inte heller har begärts av fastighetsinnehavare samt övriga åtgärder som kan definieras som hantering av avfall omfattas inte av kommunens ansvar enligt bestämmelsen. En annan sak är att sådana åtgärder många gånger kan behövas för att kommunen ska kunna ta sitt återvinnings-, bortskaffnings- och transportsansvar.

I 15 kap 24 § första stycket miljöbalken anges att om kommunen enligt 20 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 22 § ska ansvara för en viss hantering av avfall, får den hanteringen inte utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar. Det förbud mot icke-kommunal avfallshantering som följer av bestämmelsen avser alltså inte heller det all avfallshantering, utan endast sådan som ligger inom kommunens ansvarsområde enligt 15 kap. 20 § miljöbalken eller föreskrifter som meddelats med stöd av 22 § samma kapitel. Sistnämnda bestämmelse avser annat avfall än hushållsavfall och saknar relevans i detta mål.

Vem som har ansvaret för den avfallshantering som ligger utanför kommunens ansvarsområde framgår inte av de ovan redovisade bestämmelserna. I 15 kap. 23 § miljöbalken anges att kommunen vid planering av och beslut om hur den ska ta sitt ansvar ska ta hänsyn till fastighetsinnehavarnas förmåga att själva hantera avfall på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och de behov som finns för olika slag av bebyggelse. Vidare anges i 15 kap. 24 § andra stycket miljöbalken att förbudet i samma paragrafs första stycke inte gäller en fastighetsinnehavare som på fastigheten återvinner eller bortskaffar avfallet, om det görs utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av dessa bestämmelser framgår alltså att enskilda fastighetsinnehavare tillåts ansvara för en del av den avfallshantering som ligger utanför kommunens ansvarsområde.

Bestämmelserna innebär dock inte att all annan avfallshantering som ligger utanför kommunens ansvarsområde är förbjuden. Av lagbestämmelserna går exempelvis inte att utläsa något förbud mot att även andra än fastighetsinnehavare transporterar hushållsavfall till återvinningscentraler och inte heller mot att enskilda utför sådana transporter åt varandra.

Om Stockholms kommuns renhållningsordning

Renhållningsordningen för Stockholms kommun är uppdelad i tre publikationer. Den som är av intresse i detta mål är Föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun, KFs 2018:4. Som anförts ovan har nämnden i sitt beslut hänvisat till 3 och 12 §§ i föreskrifterna.

Av 3 § och vissa definitioner som är angivna i 2 § framgår att kommunens avfallsnämnd har verksamhetsansvar, enligt 15 kap. 20 § miljöbalken, för hanteringen av hushållsavfall i kommunen. Avfallshanteringen bedrivs av Stockholm Avfall AB, som kallas renhållaren. Insamling, transport, återvinning och bortskaffande av hushållsavfall får endast utföras av den eller de entreprenörer som renhållaren anlitar för ändamålet, om inte annat särskilt anges i föreskrifterna.

Föreskriften i 3 § är något otydlig, på det sättet att den dels hänvisar till 15 kap. 20 § miljöbalken, dels är längre gående i och med att den förutom transport, återvinning och bortskaffande även tar upp insamling. Utan att gå närmare in på frågan om det är möjligt att i en kommunal föreskrift utvidga det ansvar som följer av lag, och om detta har varit avsikten, kan konstateras att det fortfarande bara handlar om sådan fysisk befattning med avfallet som anges i 15 kap. 5 § första punkten miljöbalken.

I 12 §, som finns under huvudrubriken ”Sortering och överlämning av hushållsavfall” och underrubriken ”Skyldighet att överlämna hushållsavfall”, anges att hushållsavfall ska lämnas till renhållaren om inte annat sägs i föreskrifterna.

Såsom 12 § är formulerad framgår det inte tydligt vilka som omfattas av skyldigheten att överlämna hushållsavfall. Efter en jämförelse med t.ex. 10 § som

handlar om sortering av avfall kan det dock antas att föreskriften främst riktar sig till sådana fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare som innehar hushållsavfall. Det framgår inte heller av föreskriften hur överlämnande ska ske. Något krav på att den som innehar avfall måste närvara personligen vid överlämnandet av avfallet till renhållaren går inte att utläsa ur föreskriften.

Utöver de ovan nämnda finns det andra föreskrifter som är av intresse i målet, särskilt de om hämtning och hantering av hushållsavfall i 29-53 §§. Beträffande grovavfall anges i 36 § att enskilda hushåll får transportera och lämna sådant vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren. Beträffande exempelvis trädgårdsavfall och farligt avfall anges i 37 och 38 §§ att det ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall och lämnas till aktuellt insamlingssystem. Omhändertagande av trädgårdsavfall och överlämnande av farligt avfall kan även ske på andra sätt som närmare anges i föreskrifterna. Förpackningar m.m. som omfattas av producentansvar ska enligt 45 § lämnas av hushåll och andra användare till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.

Inte någonstans i de ovan redovisade föreskrifterna anges eller framgår på annat sätt att transport och överlämnande av avfall måste utföras av den ursprungliga avfallsinnehavaren personligen.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Tiptapp tillhandahåller en elektronisk annonsplattform som bl.a. möjliggör för innehavare av framförallt grovavfall att komma i kontakt med personer som kan transportera avfallet till en återvinningscentral. Den av Tiptapp bedrivna verksamheten består inte i att samla in, transportera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfallet. Bolaget är inte heller involverat i överlåtelsen av avfallet på ett sådant sätt att det går att säga att det ägnar sig åt förmedling av avfall. Tiptapp är alltså inte mäklare av avfall i den mening som avses i 6 § avfallsförordningen. Däremot kan verksamheten anses innefatta förmedling av transporter av avfall. Som konstaterats ovan är det också just den verksamheten som nämnden

har förbjudit genom det överklagade beslutet. Definitionsmässigt kan verksamheten anses utgöra hantering av avfall enligt andra punkten i 15 kap. 5 § miljöbalken, eftersom den ytterst syftar till att avfall transporteras och återvinns eller bortskaffas.

Som redovisats ovan framgår det varken av miljöbalken eller av Stockholms kommuns föreskrifter att kommunens ansvar för hushållsavfall avser något annat än sådan avfallshantering som innefattar fysisk befattning med avfallet. Tiptapps verksamhet innefattar inte fysisk befattning med avfall och den ligger alltså i sig utanför kommunens ansvarsområde. Den ligger därmed också utanför det område som är förbjudet enligt 15 kap. 24 § första stycket miljöbalken.

Även om bolagets verksamhet i sig ligger utanför det kommunala ansvarsområdet kan den i viss utsträckning anses syfta till avfallshantering som skulle kunna höra till kommunens ansvar. Den typ av hantering som nämndens beslut är inriktat på är transport av hushållsavfall. Nämnden har anfört att transport av hushållsavfall genom transportörer som inte är anlitade av kommunen inte är förenligt med bestämmelserna i miljöbalken. Av domstolens redogörelse ovan framgår att detta påstående är alltför långtgående. Av 15 kap. 20 § miljöbalken framgår att det bara är vissa transporter som kommunen ansvarar för, nämligen sådana som antingen behövs för att tillgodose hälso- och miljöskyddet eller som har begärts av fastighetsinnehavare. Förbudet i 15 kap. 24 § miljöbalken för andra än kommunen eller den som kommunen anlitar att utföra transporter av hushållsavfall gäller endast sådana transporter som avses i 20 §. Transport av enskilda hushålls grovavfall till återvinningscentralen behöver enligt domstolens mening inte nödvändigtvis utföras av kommunen för att skyddet för människors hälsa och miljön ska tillgodoses. I de fall sådana transporter inte begärts av fastighetsinnehavaren omfattas de alltså generellt sett inte av förbudet i 24 §. I kommunens egna föreskrifter har enskilda hushåll också uttryckligen tillåtits utföra just sådana transporter, vilket ger ytterligare stöd åt den redovisade uppfattningen.

Den sorts transporter som Tiptapps verksamhet syftar till att förmedla ligger alltså utanför kommunens ansvarsområde och det finns inget rättsligt krav på att

transporterna utförs av kommunen eller någon som kommunen anlitat. Något krav på att transporterna utförs personligen av den ursprunglige innehavaren av avfallet går inte heller att utläsa ur miljöbalken eller kommunens föreskrifter. Nämnden har i yttrande till länsstyrelsen hänvisat till vissa förarbetsuttalanden till stöd för sin inställning i denna fråga (prop. 1997/98:45 del 2 s. 190 och 194). Nämnden har särskilt pekat på skrivningar om att fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättsinnehavaren *själv* får ta hand om *sitt* avfall, eller avfall *som uppkommit hos dem*. I det rättsliga sammanhang som uttalandena gjorts är det enligt domstolens mening tydligt att de handlar om ansvarsfördelningen mellan enskilda och kommunen. Det finns inget som talar för att avsikten har varit att uttala sig om förhållandet mellan enskilda avfallsinnehavare och andra enskilda. Uttalandena kan alltså inte uppfattas på det sättet att det skulle vara förbjudet för enskilda att hjälpa varandra med transport av grovavfall till återvinningscentralen. Inte heller vad nämnden anfört i övrigt i frågan kan ges denna rättsliga innebörd. Huruvida och i vilken mån avfallsinnehavaren och transportören är bekanta med varandra sedan tidigare kan knappast ges någon betydelse vid bedömningen av om en transport är tillåten eller förbjuden enligt det miljörättsliga regelverket. Inte heller kan frågan om ersättning utgå för transporten eller inte tillmätas någon sådan betydelse.

I målet har framkommit att vissa användare av Tiptapps tjänster i vart fall tidigare har transporterat avfall i sådan omfattning att det skulle kunna betraktas som yrkesmässigt och därmed tillståndspliktigt enligt 36 § avfallsförordningen. Några tillstånd tycks inte ha sökts. Det har också anförts att det har förekommit incidenter med påstådd koppling till Tiptapps verksamhet, vilka delvis skulle kunna falla inom nämndens tillsynsuppdrag. Ovanstående får, i den mån det har förekommit, betraktas som icke avsedda konsekvenser av den av bolaget bedrivna verksamheten. Som framgår av 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet inte tillgripa mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet. Att förbjuda hela den aktuella verksamheten på grund av att enstaka användare inte nyttjar tjänsten på ett korrekt sätt är alltför långtgående. För det fall det finns anledning att ingripa med tillsynsåtgärder bör i första hand övervägas att göra detta mot de enskilda personer det är fråga om. Om åtgärder ska vidtas mot bolaget bör dessa inriktas enbart på de

negativa konsekvenser från miljö- och hälsoskyddssynpunkt som verksamheten kan bidra till.

Sammanfattningsvis är varken den av Tiptapp bedrivna verksamheten eller den avfallshantering som den syftar till att förmedla olaglig eller på annat sätt otillåten. I den mån det ändå kan ha funnits anledning att vidta tillsynsåtgärder har ett förbud mot hela verksamheten varit alltför ingripande. Nämndens förbudsbeslut ska därför upphävas.

Rättegångskostnader

Tiptapp har yrkat ersättning för rättegångskostnad med 28 080 kr avseende ombudsarvode. Enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden i mål av förevarande slag. Lagen om domstolsärenden saknar bestämmelser om rättegångskostnader i ärenden mellan enskilda och förvaltningsmyndigheter. Den bestämmelse som finns (32 §) avser ärenden där enskilda är motparter till varandra och den är dessutom undantagen från tillämpning i mark- och miljödomstolen. Det saknas alltså lagstöd för att döma ut ersättning för rättegångskostnader i målet.

Tiptapp har till stöd för sin uppfattning att det ändå är möjligt att döma ut sådan ersättning bl.a. hänvisat till rätten till en rättvis rättegång (i svensk rätt reglerad i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen) och rättsfallet NJA 2015 s. 374. Högsta domstolen uttalade där att det av bestämmelsen i 2 kap. 11 § regeringsformen måste anses följa att en enskild som vinner ett överklagat utmättningsmål har rätt att under vissa förutsättningar få ersättning av staten för rättegångskostnader även när utmätningen sker för skattefordringar eller liknande. För att den enskilde ska ha rätt till sådan ersättning ska kostnaderna ha varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Vid bedömningen ska det vägas in att handläggningen enligt ärendelagen är förenklad.

Av Högsta domstolens domskäl framgår att det har fästs avgörande vikt vid att det var fråga om just ett utmättningsmål. I avsaknad av andra liknande rättsfall kan

mark- och miljödomstolen inte finna att tillämpningsområdet utan vidare kan utsträckas till att avse andra typer av mål.

Tiptapp har också åberopat rättsfallet NJA 2017 s. 503, som gällde ersättning för rättegångskostnader i ett fastighetsbildningsmål. I sådana mål finns det ett visst, om än mycket begränsat, lagstöd för att döma ut ersättning även i mål mellan enskilda sakägare och företrädare för allmänt intresse. Genom rättsfallet har utrymmet blivit utvidgat. I fallet har visserligen hänvisats till rätten till en rättvis rättegång, men det får ändå anses avse en helt annan situation än den som är aktuell i detta mål.

Sammantaget bedömer mark- och miljödomstolen att det inte har framkommit tillräckliga skäl att i avsaknad av lagstöd döma ut ersättning för rättegångskostnader i målet. Tiptapps yrkande härom ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 16 juni 2020. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Ulrika Haapaniemi

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Ulrika Haapaniemi. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.